

והציקו רבות בתורה הנזכרים

1

ת"ר
הינר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו
מבחינן אם היה דר בעלייה מניחה בחלון
הסמוכה לרה"ר ובשעת הסכנה מניחה על
שלחנו ודיו

גני אמת (כאין)

2

מצוה להניחה על

פתח ביתו מבחינן. ומיירי דליכא
חצר חלא בית עומד סמוך לרה"ר
אבל אם יש חצר לפני הבית מלוה
להניח על פתח חצר דאמר לקמון
*חצר סיס לה ב' פתחים לריכה ב' פתחים
נרות וחמרי' נמי נר סיס לה שני פתחים
פיות עולה לסני בני אדם משמע
לסני בתיים ואם היו מניחים על פתחי
בתיים היה לזה מימין ולזה משמאל
אבל אי ויניחים על פתח החצר אחי
ספיר:

נמי א"ר

3

יב מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד
מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף
בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו
אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר בסתו
ולוקח שמן ונרות ומדליק:

בנקב כ"ב
הכונה נר חנוכה

4

ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון ה
התבה אשר עשה: וישלח את היונה ויצא ושוב עדי ברכת
המים מעל הארץ: וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים ה
מעל פני האדמה: ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו
אל התבה כים על פני כל הארץ וישלח ידו ויקחה ויבא אתה
אליו אל התבה: ויחל עוד שבעת ימים אחרים ויסף שלח את
היונה מן התבה: ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה ית טרף
ב פיהו וידע נח פייקלו המים מעל הארץ: ויחל עוד שבעת ימים
אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד:

כמה נר

5

אמר ר' פנחס רצה הקב"ה לנסות את ישראל ושלחם לבבל,
שנאמר: "וישלח את היונה מאתו" — זו כנסת ישראל. ראה מה
בתיב בה: "ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה" — שהכביד עולה
מלך בבל ברעב ובצמא ובהריגת צדיקים הרבה, ומשום כובד עול
ותשב אל התיבה וחזרה בתשובה וקבלה. חטאה כנסת ישראל
בבתחילה ומוסיף להגלותה, שנאמר: "ויוסף שלח את היונה מאתו"
— בגלות אחרת של יוון, דא"ר: גלות יוון אחשיר פניהו דישראל כשולי
הדירה. ומרוב צערה ודוחקה מה כתיב? "ותבא אליו היונה לעת ערב
הנה עלה זית טרף בפיה" — לולא שהעיר הקב"ה רוח הכהנים,
שיהיו מדליקין נרות בשמן זית, אזי אבדה פליטת יהודא מן העולם,
בכל פעם שבה בתשובה ונתקבלה.

כמה נר (ס)

6

א"ר פנחס חזין מן גלותא רביעאה
עדדיין לא שבה ותכל תלוי בתשובה ויחל עוד שבעת
ימים אחרים בר מן קדמאי. וישלח את היונה בגלות
אדום ולא יספה שוב אליו עוד דעד היום לא חזרה
כתשובה ולא העירה רוחה דא"ר פנחס אלמלי חזרה
כתשובה לא נשתירה בגלות [אלא] יומא חד ז':

כמה נר (ס)

תקו בעשרה מקומות נקראו ישראל כלה ששה ע"י שלמה שנאמר
צאתי מלבנון כלה. לבבתי אחותי כלה, מה ישו
דודין אחותי כלה, נופת הטופנה שפתותיך כלה, גן נעול אחותי
כלה, באתי לגני אחותי כלה, ושלשה על ידי ישעיה צותקשרים
ככלה, וככלה חערה כליו, והרין צומשוש חתן על כלה, ואחת ע"י
ירמיה ציהתשכח בתולה עריה כלה קשוריה, וכנגדם לבש הקב"ה
עשרה לבושים. הלבוש הראשון שלבש ביום בריאתו של עולם של
הוד והדר שנאמר צהוד והדר לבשת. הלבוש השני שלבש הקב"ה
ליפרע מאנשי דור המבול של גאות שנאמר ציה' כלך גאות לבש.
הלבוש השלישי שלבש הקב"ה ליתן תורה לישראל של עון שנאמר
צלבש ה' עון התאור. הלבוש הרביעי שלבש הקב"ה ליפרע ממלכות
בבל של שלג שנאמר צילבושיה כתלג חויר. הלבוש החמישי שלבש
ליפרע ממלכות מדי של נקמה שנאמר צהיילבש בגדי נקם תלבושת
ויעט כמעיל קנאה הרי תרו, והלבוש השביעי שלבש ליפרע ממלכות יוון
של צדקה היה שנאמר ציילבש צדקה כשרין וכובע ישועה בראשו הרי
תרו. הלבוש התשיעי שלבש הקב"ה ליפרע ממלכות רביעית היא אדום
שנאמר צמדוע אדום ללבושך. הלבוש העשירי שלבש הקב"ה ליפרע
מגוג ומגוג הוא הרור שנאמר ציהה הרור בלבשו, אמרה כנסת
ישראל לפני הקב"ה רבש"ע מכל לבושים שלבשת אין לך נאה כזה
שנאמר זה הרור בלבשו:

חקה שעניו
ישעיה סא

8

כה אמר יהוה שמרו משפט א בו
ועשו צדקה כיקרובה וישעתי לבוא וצדקתי להגלות: אשרי אנוש
יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו ושמר ידו מצעות
כל רע:

ישעיה סא

9

וישא משלו ויאמר אוי מי יחיה משמו אל: וצים מיד פתים
כה וענו אשר וענו עבר וגם הוא עדי אבד: ונקם בלעם ונלך וישב
למקמו וגם בלק הלך לדרך:

כמה נר

10

עדי אובד, כי הכרת
זכרם לגמרי. וזה דבר מפורסם מדברי רבותינו²⁴ כי החיה
הרביעית שראה דניאל היא רומי אשר הגלתנו והיא אשר תאבד
ביד המשיח. ואל תשתומם בזה²⁵ מפני שהמלכות השלישית
היא יוון, כמו שמפורש שם בדניאל²⁶, וכתים הוא מזרע יוון,
שנאמר ובני יוון אלישה ותרשיש כתיים ודדנים (בראשית י
ד), כי זה אמת הוא, ורז"ל מודים בו, כמו שאמרו²⁷ איטליא
של יוון זה כרך גדול שברומי, והוא ידוע כי שם הארץ
אשר רומי מכללה תקרא בספריהם ובלשונם איטליא. אבל
הענין הוא כמו בכנען, כי היבוסים והאמורים וגרגשי והחוי הם
ובניו והם ואביהם יחשבו כל אחד ואחד לגוי בפני עצמו,
כמו שנאמר החתי והגרגשי והאמורי והכנעני והפרזי והחוי
והיבוסים שבעה גוים רבים ועצומים (דברים ז א), והיה כן
כי בעבור כל אחד מאלה הבנים היה לגוי עצום, ונקראו
הגוים ההם בשם אביהם, ושאר בני כנען אשר לא גברו
כאחייהם נתייחסו אליו, וכן ארץ כנען תתיחס לאב ופולשתים
וכפתורים בניו לעמים אחרים. וכן במשפחות הנזכרות בפרשת
פנחס למכיר משפחת המכירי, ומכיר הוליד את גלעד, לגלעדי
משפחת הגלעדי (להלן כו ט), וכן רבים. אף כאן בני יוון
אלישע ותרשיש יתייחסו ליוון והם מלכות שלישית, וכתים
היה לגוי עצום ויתשב מלכות רביעית, והיא שתמשך מלכותה
עד המשיח ותאבד בידו.

כמה נר (ס)

11

עגלה משלשת זו בבל שמעמרת שלשה: ג"ג ואויל מרודך ובלשצר.
ועז משלשת זו מדי שמעמרת שלשה. כורש ודריוש ואחשורוש. ואיל
משלש זו יוון שמעמרת שלשה דאמר ר"א כל הרוחות כבשו ורוח
מורחית לא כבשו. א"ל ר"י והכתיב צראיתי את האיל מנח ימה
וצפונה ונגבה ועשה כרצונו והגדיל הוא דעתיה דר"א דלא אמר מורחה.
ותור וגזל זו מלכות רביעית הור הוא אלא שגזלן הוא.

חקה שעניו
חזק

12

והתגיא בעשרים וחמשה [כטבת] יום הר גרוזים [הוא] דלא למספר יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקרון להחריבו *ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בכנפי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמררו כך כיון שהגיע לאנטיפטרים זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי אמר להם למה באתם אמרו אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעוך עובדי כוכבים להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם מיר נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסייהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גרוזים כיון שהגיעו להר גרוזים הרשעה וזרעהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית אלהינו ואותו היום עשאוהו י"ט

גמ' יומא (ס"א)

20

יננים נקצו עלי ופרצו חומות מגדלי ומנותר קנקנים בני בינה ימי שמונה

ואמר פני באו בגי' לדביר ביתה, ופנו את היכלה, וטהרו את מקדשה, והדליקו גרות בחירות קדשה, וקבעו שמונת ימי חגה אלו, להודות ולהלל לשמך הגדול.

21

22

בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח ברחצו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו גם והדליקו ממנו שבועה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה

13

יא ברכך יהוה חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומין:

פטר וזאת מנכנה

14

(יא) מחץ מתנים קמיו, דבר אחר: ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היונים³⁵ והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים³⁶, י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות, לכך נאמר: ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה. ומשנאיו מן יקומין, מחץ קמיו ומשנאיו מהיות להם תקומה.

כ"י קמ

23

מיינה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה זה הדור בלבשו צעה ברב פחו אני מדבר בצדקה רב להושיע: מדוע אדם ללבושך ובגדיך כדרך בגת: פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש אתי ואדרכם באפי וארמסם בחמתי ונצחם עלי בגדי וכל מלבושי אגאלתי: כי יום נקם בלבי ושנת יאולי באה:

ישעיהו ס

24

תקו אני (לג) מדבר בצדקה. יזה שאמר הכתוב ל"בעת ההיא יעמד מיכאל, לעתיד לבא באים שרים ומקטרגים על ישראל ואומרים לפני הקב"ה רבונו של עולם וכי יש לפניך משוא פנים אם אלו עובדי עו"א אף אלו עובדי עו"א אם אלו סגלי עריות אף אלו סגלי עריות אם אלו שופכי דמים אף אלו שופכי דמים כפני מה הללו יורדין לגיהנם והללו אין יורדים, באותה שעה מיכאל סניגורן של ישראל משתתק שנאמר בעת ההיא יעבור מיכאל העוכר על בני עמך שהוא עוכר ללבד סניגוריא על ישראל והוא משתתק ואין יעמוד אלא שתיקה שנאמר לבעמרו ולא ענו עוד, ובזון שהוא משתתק אומר הקב"ה מיכאל נשתתקת ואין אתה מלמד סניגוריא על בני חייך שאני מלמד ומדבר עליהם בצדקה ומושיען שנאמר אני מדבר בצדקה רב להושיע, ובאי זו צדקה רבי פנחס ור"י ור"א ח"א בצדקה שעשיתם עמי שקבלתם את התורה שאלמלא כן היכן היתה מלכותי

תקו מעוניו פ

15

תקוע מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן

גמ' עניות (פא)

16

הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה

גמ' יננים (נב)

17

ד"א בכל עת יהיו בגדיך לבנים אלו ציצית ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין:

גמ' אבות קנ"ג

18

אמר אבי *נקמינו אין עני אלא ברעה במערבא אמרי דא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה דא קני מה חסר דא לא קני מה קני

גמ' (נכ"ב) (נא"י)

19

. דבר אחר מה השמן הזה חיים לעולם אף דברי תורה חיים לעולם, מה השמן הזה אורה לעולם אף דברי תורה אורה לעולם. דבר אחר מה השמן הזה אין יכול להתערב במשקין אחרים אף ישראל אין יכולין להתערב באומות העולם, מנין, שנאמר (ויקרא כ') ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי

אמר ינה צנור' ג

מוזר מאד: גמ' משניות (פא) גמ' יננים (נב) חננכה